

Czeladź, 02.07.2021r.

PROGRAM DZIAŁANIA I ROZWOJU MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. MARII NOGAJOWEJ W CZELADZI NA LATA 2021 - 2026

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Nogajowej w Czeladzi jest bardzo aktywną placówką kultury, która prowadzi działalność wynikającą z zapisów statutowych, zapewnia swoim odbiorcom- mieszkańcom Czeladzi łatwy dostęp do literatury, wiedzy, oraz prowadzi szeroko zakrojoną działalność edukacyjno-kulturalną. Biblioteka jest samorządową instytucją kultury, działającą w obrębie krajowej sieci bibliotecznej.

Niniejsza koncepcja funkcjonowania obejmuje pięć kolejnych lat, a jej założenia opracowane zostały w oparciu o aktualne przepisy prawa normujące zasady funkcjonowania bibliotek, a także w oparciu o wiedzę dotyczącą potrzeb środowiska lokalnego, wynikającą z dotychczasowego doświadczenia zawodowego jej kierownictwa oraz pracowników.

Celem koncepcji jest określenie najkorzystniejszych dla biblioteki kierunków rozwoju i działań, które w tym celu powinny być podejmowane.

W skład Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czeladzi wchodzi obecnie:

1. Biblioteka Centralna usytuowana w Czeladzi ul. 1 Maja 27,
2. Filia nr 1.ul. 11 Listopada 8,
3. Filia nr 2 ul. Nowopogońska 227d-e,
4. Filia nr 5 ul. Dehnelów 35.

Organizację wewnętrzną biblioteki określa jej regulamin organizacyjny. Zgodnie z nim w bibliotece działają wypożyczalnie książek w podziale na literaturę dla dzieci i dorosłych, czytelnie, dział zajmujący się gromadzeniem i opracowaniem zbiorów, dział zajmujący się obsługą administracyjno- finansową instytucji, a także dział „Kopalnia Kultury”, którego głównym celem jest zapewnienie organizowania imprez promujących wiedzę i sztukę.

Biblioteka prowadzi na zasadach przewidzianych w przepisach, jako dodatkową, działalność w zakresie sprzedaży towarów (książki, widokówki itp.), organizacji imprez, usług wydawniczych, usług kserograficznych.

Działalność bibliotek publicznych w Polsce uregulowana jest przede wszystkim w:

- Ustawie o bibliotekach,
- Ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- Ustawie o finansach publicznych,
- Ustawie o rachunkowości,

i innych właściwych przepisach prawa regulujących pracę bibliotek.

Podstawowym dokumentem opisującym w szerokim zakresie zasady działania bibliotek publicznych w ujęciu globalnym są „Standardy międzynarodowe IFLA-UNESCO”, gdzie w sposób uniwersalny dla bibliotek z różnych stron świata zdefiniowane zostały role, cele, zadania, wyzwania i normy dla tych instytucji.

Standardy te znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach prawnych i stanowią wytyczne przy organizacji pracy bibliotek zarówno w zakresie gromadzenia i archiwizacji zasobów, katalogowania, porządkowania i selekcji zbiorów, udostępniania kultury, informacji wiedzy, jak i tworzenia miejsc publicznych, czy tworzenia szans równej dostępności do dóbr kultury.

Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi na podstawie wytyczonych, wskazanych powyżej standardów określiła swoją misję, której naczelnym mottem jest poszanowanie tradycyjnych oczekiwań użytkowników, lecz także permanentne dążenie do unowocześniania jej na miarę XXI wieku, oraz kompleksowe i systemowe podnoszenie jakości jej działania.

Wg stanu na koniec maja br. księgozbiór naszej biblioteki wynosi 145.335 książek, 1996 zbiorów multimedialnych, 449 zbiorów specjalnych i około 70.000 tytułów dostępnych w systemie książki elektronicznej LEGIMI. Od początku roku do końca maja wszystkie placówki czeladzkiej biblioteki zarejestrowały łącznie 3260 czytelników, w tym 850 dzieci. W bibliotece zatrudnionych jest 38 pracowników, w tym 6 osób w Kopalni Kultury. Są to zarówno pracownicy merytoryczni, jak i pracownicy administracji i obsługi.

Zasoby czeladzkiej biblioteki są stale uzupełniane i aktualizowane. Oprócz środków samorządowych przeznaczonych na zakup zbiorów bibliotecznych korzysta ona też z funduszy oferowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego np. z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. Dotacja z tego programu przeznaczana jest na zakup nowości wydawniczych.

Oprócz zbiorów tradycyjnych gromadzone są też zbiory specjalne, w tym audiobooki. Przy dokonywaniu zakupów brane są pod uwagę sugestie i oczekiwania czytelników oraz nowości, które oferuje rynek wydawniczy. Bibliotekarze udzielają czytelnikom

informacji o książkach, a niezdecydowanym pomagają w doborze literatury. Biblioteka wzbogaca swój księgozbiór także poprzez udział w takich akcjach jak: projekt „Mała książka – wielki człowiek”, akcja „Podziel się książką”, gdzie oprócz promowania instytucji otrzymujemy książki jako formę podziękowania za udział w projekcie.

Niebagatelny wkład w zakresie gromadzenia zbiorów mają stali czytelnicy, którzy darują swoje książki do biblioteki, wzbogacając w istotny sposób naszą ofertę.

Popularyzacja literatury w czeladzkiej bibliotece polega m.in. na organizowaniu spotkań autorskich o różnorodnej tematyce, spotkań z ludźmi chcącymi dzielić się swoją pasją i zainteresowaniami. W naszej bibliotece działają kluby dyskusyjne, zarówno dla młodzieży, jak i dla dorosłych czytelników, a wolny czas mieszkańcy naszego miasta mogą spędzić biorąc udział w wielu warsztatach, kursach czy wydarzeniach artystycznych, takich jak: recitale, koncerty, odczyty czy konkursy. Biblioteka uczestniczy od wielu lat aktywnie w akcjach czytelniczych o charakterze ogólnopolskim np. Nocy Bibliotek, Narodowym Czytaniu, czy akcji Cała Polska Czyta Dzieciom.

W swojej ofercie czeladzka biblioteka uwzględnia zarówno potrzeby najmłodszych mieszkańców, jak i osób dojrzałych, organizując różnego rodzaju przedsięwzięcia, począwszy od lekcji bibliotecznych i zabaw dla dzieci, poprzez udział w akcji lato i akcji zima, a skończywszy na organizacji działań Uniwersytetu Trzeciego Wieku dedykowanego czeladzkim seniorom. Zwracamy szczególną uwagę na organizację zajęć integrujących pokolenia i wiele naszych działań ma na tyle uniwersalny charakter, że uczestniczyć w nich mogą dzieci ze swoimi rodzicami czy dziadkami. W minionych latach na realizację wielu tego rodzaju działań pozyskiwaliśmy ministerialne dofinansowanie, biorąc udział w programach i konkursach dedykowanym bibliotekom.

O pozytywnym odbiorze oferty biblioteki kierowanej do mieszkańców naszego miasta świadczy m. in. fakt, że zdecydowali się oni oddać swój głos w ramach Budżetu Obywatelskiego na akcje zwiększające propozycję kulturalną biblioteki, wzbogacając w ten sposób stan jej posiadania o liczącą ponad 500 sztuk kolekcję komiksów i ponad 110 egzemplarzy gier planszowych.

Działania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czeladzi zostały też docenione w rankingu organizowanym przez Instytut Książki i Rzeczpospolitą, gdzie w przeciągu ostatnich kilku lat dwukrotnie nasza biblioteka zajęła wysokie pozycje.

Z całą pewnością na sukcesy biblioteki wpłynęła również jej aktywność we współpracy z innymi miejskimi instytucjami takimi jak szkoły, przedszkola, stowarzyszenia, miejskie instytucje sportowe i kulturalne zajmujące się promocją i kulturą w Czeladzi.

Niebagatelną rolę odgrywa fakt, że w swoich zasobach biblioteka posiada niezwykle atrakcyjny obiekt, jakim jest Kopalnia Kultury. Wspomniana instytucja znakomicie się rozwija, wzbogaca posiadaną bazę, dostosowując ją do rosnących oczekiwań mieszkańców. Oferta imprez kulturalnych organizowanych przez Kopalnię Kultury wciąż jest monitorowana i dostosowywana do potrzeb zgłaszanych przez jej użytkowników.

Sukcesy czeladzkiej biblioteki to wyłożony wysiłek jej pracowników, ich identyfikowanie się z tą instytucją, niezwykła kreatywność i zaangażowanie w każdą z możliwości, która generuje jej dalszy rozkwit.

Bibliotekarze to wykwalifikowana kadra specjalistów, ludzi otwartych na wiedzę i nowe możliwości, którzy wciąż poszerzają swoje umiejętności, uczestnicząc w dostępnych formach doskonalenia zawodowego, jak i programach, których celem jest sprostanie nowym wyzwaniom stojącym przed nowoczesną biblioteką.

W bieżącym roku biblioteka zakwalifikowała się do prestiżowego Programu Rozwoju Bibliotek organizowanego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Polsko- Amerykańską Fundację Wolności co podniesie jej rangę w pełnieniu lokalnego centrum aktywności społecznej.

Zaproszeni zostaliśmy także do udziału w koordynowanym przez Bibliotekę Śląską programie „Nie siedź – siecuj”, który jak oczekujemy pozwoli nam wymieniać się doświadczeniem i wiedzą z innymi liderami w obszarze kultury.

Ostatnie lata i pandemia, która nas dotknęła mocno wpłynęły na organizację pracy. Pracownicy biblioteki musieli zmierzyć się z technostresem, nabyć dodatkowych umiejętności prezentacji, stworzyć nowy model komunikacji z czytelnikami. Oprócz wypożyczania książek w tradycyjny sposób konieczną stała się praca hybrydowa i przeniesienie działań w obszarze promocji czytelnictwa do mediów. Bibliotekarze dbali o podtrzymywanie pozytywnych relacji z czytelnikami, oferując im w miarę możliwości dostęp do oferty kulturalnej w formie on- line.

Jednocześnie wraz z należytą troską o księgozbiór, jego jakość i różnorodność oraz o ciekawą ofertę działań kulturalnych biblioteka dba o swoją infrastrukturę techniczną modernizując w miarę potrzeb i możliwości zasoby, którymi dysponuje, remontując

budynki, upiększając ich otoczenie, ale także inwestując w nowoczesne technologie, coraz lepszy sprzęt komputerowy, czy prowadząc systematyczną akcję komputeryzacji wszystkich bibliotecznych placówek.

Biorąc pod uwagę całokształt pracy naszej instytucji kultury oraz konieczność ciągłego jej rozwoju w każdym niemal obszarze działania, należy na najbliższe lata przygotować strategię wykorzystującą zasoby biblioteki, różnorodność jej oferty, profesjonalizm pracowników, po to, aby wzmocnić potencjał tej placówki i jeszcze lepiej odpowiadać na potrzeby jej użytkowników.

Biblioteka, jaką widzimy za kilka lat to instytucja będąca ważnym punktem na mapie naszego miasta oraz regionu zagłębiowskiego.

Biblioteki publiczne (w tym nasza czeladzka), podobnie jak i inne instytucje kultury stoją w obliczu nowych poważnych zadań i wyzwań. Czytelnicy są bardzo świadomymi odbiorcami propozycji kulturalnych i stają się coraz bardziej wymagającymi klientami oferty, jaką biblioteki proponują.

Każda biblioteka publiczna, a więc również nasza, powinna funkcjonować w taki sposób, aby mieszkaniec miał pełne przekonanie, że jest to instytucja niezbędna, na którą środki wydawane przez samorząd są zasadne i której nic nie może zastąpić.

Jako instytucja publiczna w swojej ofercie, nie tylko powinna być dostępna dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich statusu społecznego czy materialnego, ale wprost udowadniać działaniami sens swojego istnienia, pokazując w jaki sposób przyczynia się do poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

Aby przyjęta wizja mogła być zrealizowana należy skoncentrować się na najważniejszych obszarach jej działania i rozwoju oraz wytyczyć cele;

1. W zakresie literatury, edukacji i kultury koniecznym będzie:
  - sukcesywne podnoszenie dotychczasowych nakładów finansowych na utrzymanie jakości i ilości wszelakich zbiorów bibliotecznych, co pozwoli na ich uzupełnianie o poszukiwane przez czytelników nowości wydawnicze,
  - utrzymanie dotychczasowej polityki gromadzenia zbiorów opartej w dużej mierze na oczekiwaniach czytelników, ale też dbanie o klasykę niezależną od trendów i mody,
  - możliwość zapewnienia czytelnikom wypożyczeń międzybibliotecznych, czy w razie potrzeby realizacja zamówień poprzez tzw. „książkę na telefon”

- dążenie do pełnej automatyzacji wszystkich procesów bibliotecznych (czyli zarówno w obszarze gromadzenia, jak i opracowania i udostępniania), zapewnienie dostępu do katalogu on-line z możliwością precyzyjnego przeszukiwania księgozbioru, rezerwowania, zamawiania i prolongowania książek przez internet,
- zwiększenie aktywności i angażowanie się biblioteki do różnego rodzaju lokalnych projektów, co zapewni jej dobry wizerunek w środowisku i poszerzy krąg czytelników, oraz przyczyni się do utrwalania marki MBP jako instytucji zaufania społecznego,
- zwiększenie ilości spotkań autorskich i spotkań z pasjonatami, organizacji imprez kulturalnych i wystaw oraz spotkań o charakterze regionalnym,
- jeszcze większe zaktywizowanie działań w filiach bibliotecznych, poprzez tworzenie w nich np. kół zainteresowań, utrzymanie lub dążenie do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalno- oświatowej, w szczególności kierowanej do młodzieży i dzieci,
- promowanie aktywności psychicznej i fizycznej poprzez ofertę Uniwersytetu Trzeciego Wieku kierowaną do seniorów, dążenie do maksymalnej aktywizacji tej grupy odbiorców, podejmowanie kolejnych działań wzmacniających więzi w tej grupie (wspólne wycieczki), stwarzanie warunków do nawiązywania wśród seniorów współpracy (rozwijanie wolontariatu w zakresie prowadzenia przez seniorów i dla seniorów różnych form aktywności i rozwoju wspólnych pasji).

W celu jak najlepszego zrealizowania powyższych założeń konieczne będzie aplikowanie o fundusze zewnętrzne do wszelkich instytucji wspierających rozwój czytelnictwa i kultury, wykorzystywanie działań instytucji inicjujących ogólnopolskie wydarzenia w tym zakresie, ale także wprowadzenie nowych form pracy i komunikacji ze społecznością i użytkownikami biblioteki w celu ciągłego monitorowania i diagnozowania potrzeb.

Zrealizowanie celów zawartych w pierwszym obszarze pozwoli na postrzeganie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czeladzi jako przestrzeni do rozwoju kulturalnego, a także społecznego mieszkańców naszego miasta.

W działaniach w tym zakresie trzeba pamiętać zarówno o formach tradycyjnych, preferowanych przez grupę starszych odbiorców, jak i stworzenie bliższej młodemu pokoleniu płaszczyzny komunikacji opartej o nowoczesne technologie i wszelkiego rodzaju media społecznościowe.

Drugim ważnym obszarem, na który trzeba zwrócić szczególną uwagę w kolejnych latach jest modernizacja infrastruktury technicznej zasobów bibliotecznych.

Bardzo dużą rolę odegra tutaj powstanie w 2022 roku nowoczesnej mediateki na szlaku techniki, w budynku pokopalnianym Cechowni, w obszarze kolejnej w naszym mieście strefy kulturalnej.

Doskonale zaprojektowany budynek powinien zostać wyposażony w nowoczesny sprzęt zachęcający do korzystania z oferty bibliotecznej zarówno ludzi preferujących tradycyjną formę czytania książek jak i tych skłaniających się do nowocześniejszych form korzystania z kultury oraz rekreacji. Zastosowanie bardzo ciekawych rozwiązań i technologii przyciągnie uwagę i zachęci do korzystania z tego obiektu kolejnych użytkowników.

W 2022 roku będzie też miała miejsce rozbudowa Kopalni Kultury, powiększająca jej powierzchnię, co stworzy większy komfort dla osób korzystających z ofert tej instytucji. W przeszklonych z dwóch stron pomieszczeniach budynku powstanie miejsce na kawiarnię a także przestrzeń do swobodnych spotkań w przerwach podczas spektakli teatralnych, koncertów czy też innych imprez artystycznych. Z każdym kolejnym rokiem Kopalnia zyskuje nowych odbiorców i dotychczasowe warunki techniczne przestały być wystarczające do prawidłowego funkcjonowania i rozwoju tego miejsca.

Wśród koncepcji zmierzających do sprawnego obsługiwanie szczególnych grup odbiorców jakimi są osoby niepełnosprawne fizycznie znajduje się modernizacja Biblioteki Centralnej, gdzie w ramach działań zwiększających dostępność i usuwanie barier architektonicznych należy zamontować windę, usprawniając w ten sposób dostęp do wszystkich proponowanych przez naszą bibliotekę usług. Z usprawnienia skorzystają także rodzice z małymi dziećmi w wózkach.

Wśród planowanych prac o charakterze ulepszającym infrastrukturę w tym obiekcie należy pomyśleć o przekształceniu obecnej, istniejącej, ale nie w pełni wykorzystanej przestrzeni czytelnicy na salę multimedialną, w której będą się mogły odbywać zajęcia integrujące wszystkie pokolenia.

Sala poprzez wyposażenie jej w nowoczesny sprzęt multimedialny (projektor, ekrany zamontowane na stałe, laptopy, interaktywne stoły czy podłogi) stanowić będzie atrakcję dla wszystkich i jednocześnie pomoże w wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci z ograniczonym dostępem do nowoczesnych form edukacji, w tym dzieci z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym. Z pewnością będzie też zachętą do sięgnięcia po książki i przyczyni się do zwiększenia ilości czytających młodych użytkowników.

W trakcie remontu w tej bibliotece należy poszukać także nowych rozwiązań dla istniejącej Galerii Ekslibris i modernizację klubu, czyli miejsca, w którym odbywa się większość spotkań autorskich. Ponieważ patronką czeladzkiej biblioteki jest Maria Nogajowa – osoba wielu talentów, która pozostawiła po sobie duży dorobek artystyczny, celowym wydaje się, aby w modernizowanych wnętrzach nawiązać do Jej twórczości artystycznej i wykorzystać grafiki czy inne elementy twórczości plastycznej.

Kolejnym obszarem posiadającym fundamentalne znaczenie dla jakości funkcjonowania biblioteki jest dbałość o poziom wykształcenia pracowników, stworzenie możliwości rozwoju dla bibliotekarzy, dostępu do permanentnego doskonalenia warsztatu pracy, troska o nieustanne podnoszenie kwalifikacji i - co jest bardzo istotne - stworzenie jak najlepszych warunków finansowo-organizacyjnych motywujących pracowników do identyfikowania się z firmą, którą reprezentują. Podnoszenie kompetencji pracowników biblioteki przyczyni się m.in. do lepszego rozpoznawania potrzeb i potencjału kulturowego członków lokalnej społeczności, co w konsekwencji wpłynie na efektywną współpracę i inicjowanie wielu działań skupionych wokół biblioteki.

Pandemia i związane z nią ograniczenia pokazały też konieczność zmian we wzajemnej komunikacji. W tym zakresie rolą dyrektora będzie sprawne przeprowadzenie zespołu przez te zmiany i pokazanie nowych możliwości i szans dla biblioteki. Dużą nadzieję wiążemy w tym zakresie z programami,

do których biblioteka się zakwalifikowała i w których będzie uczestniczyła w kolejnych latach tj. „ IV Runda Programu Rozwoju Bibliotek” i projekt „Nie siedź – sieciuj”.

W bieżącym roku ukończona zostanie również komputeryzacja Filii nr1, co z pewnością przyczyni się do zwiększenia komfortu pracy bibliotekarzy i wzbogacenia dostępności i kompetencji biblioteki.

Do większości przedstawionych planów i proponowanych działań koniecznych do rozwoju biblioteki potrzebne są, oprócz chęci jej pracowników i kierownictwa, także konkretne środki finansowe. Dotacja podmiotowa powinna w kolejnych latach zapewniać ciągłość działania tej instytucji. Szacuje się, że koszty Miejskiej Biblioteki Publicznej uwzględniające jej podstawową działalność statutową na kolejne stanowić będą ok. 3.000.000 zł rocznie, przy czym różnica w poziomie dotacji dotyczyła będzie zarówno kosztów działań merytorycznych, nakładów na księgozbiór elektroniczny, jak i kosztów stałych niezależnych od sposobu organizacji pracy, oraz kosztów wynagrodzeń pracowników. Uzyskiwane przychody własne w Kopalni Kultury przeznaczane będą, podobnie jak dotychczas, na pokrycie kosztów działalności merytorycznej i zapewnią realizację oferty kulturalnej tej placówki.

Niezależną od dotacji podmiotowej będzie dotacja na realizację inwestycji, których ilość i zakres ustalany będzie z Organizatorem.

Oprócz finansów, które przeznaczy na prowadzenie czeladzkiej biblioteki Organizator, z całą pewnością sięgnąć należy do konkretnych pozabudżetowych źródeł finansowania. W związku z tym jeszcze w 2021 roku biblioteka przewiduje uzyskanie dofinansowania do swoich działań poprzez aplikowanie do projektu „Infrastruktura Bibliotek na lata 2021 – 2024” co być może pozwoli na modernizację wnętrza Biblioteki Centralnej, oraz ubiegać się będzie o zaciągnięcie nisko oprocentowanej pożyczki w Banku Gospodarstwa Krajowego na sfinansowanie działań w obszarze likwidacji barier architektonicznych.

Niezależnie od wskazanych wyżej działań, podobnie jak było w ubiegłych latach pracownicy biblioteki przygotowywać będą projekty na tzw. działania miękkie z zakresu szeroko rozumianej promocji czytelnictwa, które mają szansę być dofinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W podsumowaniu przedstawionego materiału stanowiącego koncepcję działań na najbliższe lata należy stwierdzić, że Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi w obecnym kształcie jest instytucją stabilną, profesjonalną, nastawioną na rozwój i współpracę z lokalnym i zawodowym środowiskiem.

Zakres planowanych na kolejne lata przedsięwzięć pozwoli na zwiększenie atrakcyjności tej instytucji, stworzenie w niej kolejnej przestrzeni odpowiadającej wymogom czasu i oczekiwaniom mieszkańców i zgodnie z możliwościami i aspiracjami jej zespołu będzie stanowić centrum wiedzy i kultury dla naszego regionu.

Stworzony program musi być systematycznie monitorowany z zachowaniem wymogów kontroli zarządczej i modyfikowany w miarę dostępnych środków finansowo – organizacyjnych, ale zawsze zgodnie z potrzebami najważniejszych jego odbiorców, czyli mieszkańców naszego miasta

Materiał opracowała
Dyrektor
Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Marii Nogajowej w Czeladzi
mgr Bożena Podgórska